

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 99/2022 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- sivistysvaliokunta SiVL 21/2022 vp
- talousvaliokunta TaVL 41/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Berit Kiuru, sisäministeriö
- hallitussihteeri Henna Närhi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtava asiantuntija, tiimipäällikkö Katri Niskanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Pekka Lindroos, Maahanmuuttovirasto
- kansainvälisten asioiden päällikkö Johanna Hakala, Suomen Akatemia
- johtava asiantuntija Mikko Valtonen, Keskuskauppakamari
- eurooppapolitiikan asiantuntija Roosa Veijola, Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- kansainvälisten asioiden ja EU-edunvalvonnan asiantuntija Yuri Birjulin, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö
- Poliisihallitus
- suojelupoliisi
- Business Finland Oy
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

- Suomi-Seura ry
- Teknologiateollisuus ry
- Tieteentekijöiden liitto ry
- varatuomari Jorma Vuorio

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetun viisumin eli niin sanotun kansallisen viisumin myöntämisestä opiskelijoille, tutkijoille, sertifioidun työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille.

Ehdotuksessa esitetään, että Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, joille on myönnetty opiskelijan tai tutkijan oleskelulupa tai oleskelulupa sillä perusteella, että he toimivat sertifioidun työnantajan palveluksessa tai yrityksen johtotehtävissä, sekä edellä mainittujen perheenjäsenille, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Pitkäaikaisen viisumin avulla nopeutettaisiin oleskeluluvan saaneiden maahantuloa.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on lisätä koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa. Erityistä huomiota hallitusohjelmassa on kiinnitetty lupamenettelyjen tehostamiseen ja nopeuttamiseen. Esitys tukee omalta osaltaan hallituksen tavoitetta edistää koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa ja erityisesti siihen liittyvien maahantulomenettelyjen sujuvoittamista.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös pitkäaikaisen viisumin myöntämisestä maahantuloa varten ulkomailla oleskelevalle oleskeluluvan haltijalle, jos hän on menettänyt oleskelulupakorttinsa.

Nyt ehdotettu pitkäaikaista viisumia koskeva sääntely perustuu Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen. Pitkäaikaisen viisumin voimassaoloaika olisi 100 vuorokautta.

Lisäksi ehdotetaan ulkomaalaislain muuttamista siten, että ulkoministeriö myöntää tilapäisen oleskeluluvan ulkovaltojen diplomaatti- ja konsuliedustustojen palvelukseen Suomeen lähetetyn henkilökunnan jäsenen 18–19-vuotiaalle perheen mukana muuttavalle jälkeläiselle suoraan alenevassa polvessa samoin kuin puolison vastaavalle jälkeläiselle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023. Pitkäaikaisen viisumin myöntämistä koskeva säännös tulisi kuitenkin voimaan vasta 1.4.2023.

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Pitkäaikaisen viisumin soveltamisalan laajentaminen

Schengenin yleissopimukseen perustuva pitkäaikainen eli kansallinen viisumi (D-viisumi) on otettu Suomessa käyttöön 1.6.2022 voimaan tulleilla ulkomaalaislain (301/2004) muutoksilla. Pitkäaikainen viisumi myönnetään ulkomaalaislain 17 c §:n mukaan nopeutettua maahantuloa varten hakemuksesta kolmannen maan kansalaiselle, jolle on jo myönnetty oleskelulupa erityisasiantuntijoita tai kasvuyrittäjiä koskevien säännösten perusteella. Tavoitteena on ollut nopeuttaa erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien sekä heidän perheenjäsentensä maahantuloa 1—2 viikolla.

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla ulkomaalaislain muutoksilla laajennetaan pitkäaikaisen viisumin soveltamisala koskemaan opiskelijoita, tutkijoita, sertifioitujen työnantajien työntekijöitä, yritysten johtotehtävissä toimivia sekä edellä mainittujen perheenjäseniä. Valiokunta pitää perusteltuna, että pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamisessa noudatetaan aiemmin omaksuttua sääntelyratkaisua, jossa pitkäaikaisen viisumin myöntäminen edellyttää aina jo myönnettyä oleskelulupaa. Maahantulon edellytysten täytyminen tutkitaan ja mahdolliset työntekijän hyväksikäytön riskit arvioidaan oleskelulupahakemusta ratkaistaessa. Yleisenä edellytyksenä oleskeluluvan myöntämiselle on ulkomaalaislain 36 §:n mukaan muun ohella, ettei ulkomaalaisen katsota vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Myös sen arviointi, muodostaako hakija uhan kansalliselle turvallisuudelle, tehdään jo tässä yhteydessä. Oleskeluluvan hakemiseen, oleskeluluvan myöntämisen perusteisiin tai ulkomaalaislaissa säädettyihin maahantulon edellytyksiin ei ehdoteta muutoksia.

Pitkäaikaisen viisumin käytön laajentaminen on yksi monista toimista, joilla pyritään edistämään koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa, jota tarvitaan Suomen osaamispääoman ja kilpailukykyyn vahvistamiseksi sekä kasvun, innovaatiotoiminnan ja tuottavuuden edistämiseksi. Ehdotetut muutokset tukevat osaltaan erityisesti maahantulomenettelyjen sujuvoittamiseen liittyvien tavoitteiden toteutumista.

Talousvaliokunnan lausunnon (TaVL 41/2022 vp) mukaan pitkäaikaisen viisumin soveltamisalaa tulisi laajentaa koskemaan laajasti kaikkia työn perusteella oleskelulupaa hakevia. Pitkäaikaisen viisumin soveltamisalan laajentaminen opiskelijoihin ja tutkijoihin sekä laajemminkin koulutus- ja työperusteiseen maahanmuuttoon on ollut esillä jo käsiteltäessä pitkäaikaisen viisumin käyttöönottoa koskevaa hallituksen esitystä (HaVM 16/2021 vp — HE 122/2021 vp). Hallintovaliokunta on tuolloin todennut, että pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamista ja sen vaikutuksia on arvioitava huolellisesti eri näkökulmista. Arvioinnissa on otettava huomioon ainakin EU-sääntelyn vaatimukset, maahantulon ja oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset sekä muutosten tosiasiallinen vaikutus maahantulomenettelyn keston. Lisäksi on huolehdittava siitä, ettei muutoksilla vastoin tarkoitusta lisätä laittoman maahantulon riskiä.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 16.6.2022, joten pitkäaikaista viisumia koskevien säännösten soveltamisesta ei ole ehtinyt kertyä kokemusta ennen esityksen antamista. Maahanmuuttovirasto on 23.10.2022 mennessä myöntänyt hieman yli 400 pitkäaikaista

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

viisumia, joista suurimman osan erityisasiantuntijoille. Säännösten soveltamisessa ei valiokunnan käsityksen mukaan ole toistaiseksi ilmennyt merkittäviä ongelmia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ulkomaalaislain kokonaisuudistukseen tähtäävä esiselvitystyö on käynnistetty. Valiokunta korostaa, että kokonaisuudistuksen tekeminen vaatii pitkää, mahdollisesti yli vaalikauden kestävästä valmistelutyötä ja hyvin merkittäviä henkilövoimavaroja. Kokonaisuudistuksen yhteydessä on mahdollista tarkastella muun ohella pitkäaikaista viisumia koskevien säännösten toimivuutta ja arvioida erilaisia toteuttamistapoja sääntelyn kehittämiseksi.

Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 114/2022 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislain työntekoa ja yrittäjyyttä koskevaa sääntelyä. Osana tätä laajempaa kokonaisuutta ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset työnantajan sertifiointista. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että sääntelyä työnantajien sertifiointista ja pitkäaikaisen viisumin myöntämisestä sertifioidun työnantajan työntekijöille arvioidaan kokonaisuudessaan edellä mainitun hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi sertifioidun työnantajan työntekijöitä koskevan säännöksen poistamista nyt käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta. Valiokunta pitää muilta osin ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä tässä mietinnössä esitetyn huomioon ja muutosehdotuksin.

Ehdotuksen vaikutuksista

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että hallituksen tavoitteena on vähintään kaksinkertaistaa työperäinen maahanmuutto asteittain nykytasosta ja kolminkertaistaa uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi tavoitteena on, että 75 prosenttia ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista työllistyy valmistumisensa jälkeen Suomeen. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä palvelujärjestelmän kehittämistä.

Hallintovaliokunnan käsittelyssä on kuluvalle vaalikaudella ollut useita hallituksen esityksiä, joissa ehdotetuilla muutoksilla on pyritty yhtäältä sujuvoittamaan opiskelijoiden, tutkijoiden ja työntekijöiden maahanmuuttoa (esim. HaVM 16/2021 vp — HE 232/2021 vp) sekä toisaalta ehkäisemään ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä (HaVL 15/2021 vp — HE 253/2020 vp ja HaVL 4/2021 vp — HE 252/2020 vp).

Ulkomailla jätettyjen opiskelijan oleskelulupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa on syyskuussa 2022 ollut 19 vuorokautta (50 vrk v. 2019) ja mediaanikäsitelyaika 13 vuorokautta (31 vrk v. 2019). Tutkijoiden oleskelulupahakemusten vastaavat käsittelyajat ovat olleet 16 (42 vrk v. 2019) ja 10 vuorokautta (35 vrk v. 2019). Yritysten yli- ja keski-johdon tehtävissä toimivat tilastoidaan samaan kategoriaan kuin erityisasiantuntijat, joiden oleskelulupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika on syyskuussa 2022 ollut vain 9 vuorokautta (46 vrk v. 2019) ja mediaanikäsitelyaika 4 vuorokautta (47 vrk v. 2019). Eniten oleskelulupaa opiskelun perusteella ovat viime vuosina hakeneet Venäjän kansalaiset, tieteellisen tutkimuksen perusteella Kiinan kansalaiset ja erityisasiantuntijan oleskelulupaa Intian ja Venäjän kansalaiset. Valiokunta kiinnittää huomiota vallitsevassa turvallisuustilanteessa siihen, että Venäjän kansa-

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

laisten erityisasiantuntijan oleskelulupahakemusten määrä on kuluvana vuonna kasvanut merkittävästi edellisistä vuosista.

Valiokunta pitää myönteisenä, että oleskelulupahakemusten käsittelyaikoja on tarkoitukseen kohdennettujen lisäresurssien ja erilaisten kehittämistoimenpiteiden avulla saatu viime aikoina lyhennettyä merkittävästi. Valiokunta pitää tärkeänä, että samalla kun eri kohderyhmien lupahakemusten käsittelyn sujuvoittamiseen kohdennetaan asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi resursseja, huolehditaan myös siitä, että Maahanmuuttovirastolla on pysyvästi riittävät resurssit kaikkien muidenkin tehtäviensä hoitamiseen. Ehdotettujen muutosten täytäntöönpanossa on syytä kiinnittää huomiota myös oleskelulupa- ja viisumihakemukset vastaanottavien Suomen edustustojen riittävään resursointiin.

Valiokunta toteaa, että ehdotetulla sääntelyllä ei ole vaikutusta oleskelulupahakemusten käsittelyyn tai ratkaisemiseen eikä näin ollen myöskään hakemusten käsittelyaikoihin Maahanmuuttovirastossa. Ehdotuksella kuitenkin edistetään opintojen, tutkimustyön ja työskentelyn aloittamista, koska pitkäaikaisen viisumin avulla henkilö voi matkustaa heti oleskeluluvan saatuaan Suomeen, eikä hänen tarvitse odottaa oleskelulupakorttia ulkomailla. Oleskelulupakortti toimitetaan näille henkilöille vasta Suomessa. Tämän arvioidaan nopeuttavan maahantuloa runsaalla viikolla. Tämä ajallinen säästö voi toteutua vain, jos pitkäaikaista viisumia haetaan sähköisessä asiointipalvelussa samanaikaisesti oleskeluluvan kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä, että oleskeluluvan hakijoita informoidaan pitkäaikaisen viisumin hakumahdollisuudesta tarvittavassa laajuudessa.

Vaikka oleskelulupahakemuksen jättäminen on nykyisin mahdollista sähköisesti, hakijan on asiointava myös henkilökohtaisesti Suomen edustustossa tai ulkoisen palveluntarjoajan luona henkilöllisyyden tarkistamista ja biometristen tunnisteiden antamista varten. Jotta tavoite nopeutetusta maahantulosta voi toteutua, asiointiaikoja tulee olla tarjolla riittävästi.

Hallituksen esityksen laajempuna tavoitteena on helpottaa korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten mahdollisuuksia rekrytoida ulkomaisia opiskelijoita ja tutkijoita sekä ulkomaista työvoimaa. Tavoitteena on lisätä Suomen houkuttelevuutta ja tätä kautta tukea suomalaista yrittäjyyttä ja talouskasvua ulkomaalaislain keinoin. Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotettujen muutosten ei yksin arvioida lisäävän merkittävästi Suomeen tulevien opiskelijoiden, tutkijoiden tai yritysten johtotehtäviin tulevien määrää. Sen sijaan nopeutettu maahantulomenettely voi yhdessä pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamisen kanssa lisätä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kiinnostusta kansainvälisen rekrytoinnin hyödyntämiseen ja ehdotuksen kohderyhmän kiinnostusta hakeutua Suomeen. Valiokunta pitää selvänä, että viimeksi mainittuun vaikuttavat myös monet muut tekijät kuin lupamenettelyn kesto. Näistä tekijöistä mainitaan hallituksen esityksen perusteluissa esimerkiksi korkeat elinkustannukset ja ansiotulojen verotuksen taso.

Käsittelymaksut

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota pitkäaikaisen viisumin käsittelymaksuun ja siitä erityisesti opiskelijoille aiheutuviin kustannuksiin. Myös sivistysvaliokunta on lausunnossaan (SiVL 21/2022 vp) nostanut esiin käsittelymaksuihin liittyviä seikkoja ja pitänyt tärkeänä, ettei nopeamman maahantulon mahdollistava menettely osoittautu käytännössä merkityksettömäksi korkeaksi koettujen käsittelymaksujen johdosta. Pitkäaikaisen viisumin ja oleske-

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

luluvan hakijalle syntyy kustannuksia käsittelymaksujen lisäksi edustustoon tai ulkoisen palveluntarjoajan luo matkustamisesta sekä mahdollisesta ulkoisen palveluntarjoajan palvelumaksusta.

Oleskelulupahakemusten ja pitkäaikaista viisumia koskevien hakemusten käsittelymaksuista säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetussa sisäministeriön asetuksessa Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta (1175/2021). Voimassa olevan asetuksen mukaan pitkäaikaista viisumia koskevasta hakemuksesta peritään omakustannusarvoa vastaava kiinteä käsittelymaksu, joka on paperisesta hakemuksesta 120 ja sähköisestä hakemuksesta 95 euroa. Hallituksen esityksen perusteluissa arvioidaan, että käsittelymaksut tulevat olemaan samat myös niiden henkilöryhmien osalta, joihin pitkäaikaisen viisumin käyttöä ehdotetaan nyt laajennettavaksi.

Valtion maksuperustelain säännökset mahdollistavat mainituissa laissa säädetyin perustein maksun perimisen omakustannusarvoa alempana tai kokonaan maksun perimättä jättämisen. Opiskelijoiden oleskelulupahakemusten käsittelymaksu on edellä mainitun maksuasetuksen mukaan nykyisin omakustannusarvoa alempi (sähköinen hakemus 350 euroa ja paperinen 450 euroa).

Hallintovaliokunta katsoo sivistysvaliokunnan tavoin, etteivät käsittelymaksut saa muodostua maahantulon tosiasialliseksi esteeksi. Samalla on syytä kuitenkin ottaa huomioon, että jos esimerkiksi pitkäaikainen viisumi säädetään jonkin hakijaryhmän osalta kokonaan maksuttomaksi, hakemusmäärä saattaa lisääntyä, vaikka nopeutetulle maahantulolle ei olisi erityistä tarvetta, mikä tarkoittaa hakemuksen käsittelystä aiheutuvien kustannusten kattamista muilla keinoin.

Muita huomioita

Pitkäaikainen viisumi myönnetään ehdotetun sääntelyn mukaan jatkossa maahantuloa varten hakemuksesta myös ulkomailla oleskelevalle oleskeluluvan haltijalle, joka on menettänyt oleskelulupakorttinsa katoamisen, anastamisen, vanhentumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Pitkäaikaisen viisumin myöntämisen edellytyksenä on, että oleskelulupa on voimassa. Valiokunta pitää väärinkäytösten estämiseksi tärkeänä, että hakijan on esitettävä oleskelulupakortin menettämisestä selvitys. Selvitys voi perustelujen mukaan olla esimerkiksi viranomaiselle tehty katoamisilmoitus tai rikosilmoitus. Velvoite selvityksen antamiseen parantaa viranomaisten mahdollisuuksia saada tietoa oleskelulupakortin menettämiseen liittyvistä syistä ja ilmiöistä myös yleisellä tasolla.

Oleskelulupakorttinsa menettäneet hakevat edellä mainituissa tilanteissa nykyisin pääsääntöisesti uutta oleskelulupaa tai heille myönnetään poikkeuksellisesti lyhytaikainen viisumi. Ehdotetulla muutoksella toteutetaan Suomelle Schengen-arvioinnin yhteydessä annettu toimenpidesuositus, jossa on kehoitettu lopettamaan lyhytaikaisten viisumien myöntäminen henkilöille, joiden tarkoituksena on asua Suomessa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan pitkäaikaista viisumia koskevan sääntelyn lisäksi oleskeluluvan myöntämistä koskevan toimivallan siirtämistä Maahanmuuttovirastolta ulkoministeriölle, kun on kyse tilapäisen oleskeluluvan myöntämisestä diplomaattiperheiden 18–19-vuotiaille

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

nuorille. Ulkoministeriö on jo nykyisin muilta osin toimivaltainen diplomaattiperheitä koskevissa oleskelulupa-asioissa. Valiokunta pitää muutosta perusteltuna.

Opiskelijoiden, tutkijoiden ja heidän perheenjäsentensä oleskelulupahakemusten määrän arvioidaan tavoitteiden mukaisesti lähivuosina kasvavan, millä on vaikutusta myös pitkäaikaisen viisumin hakijoiden määrään. Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia ja lainsäädännön toimivuutta seurataan. Valiokunta toteaa lisäksi, että tietojärjestelmien toimivuudella on keskeinen merkitys paitsi nyt ehdotetun nopeutetun maahantulon tavoitteiden toteutumisessa myös prosessien nopeuttamisessa laajemminkin. Myös automaattista päätöksentekoa tulee voida jatkossa hyödyntää nykyistä laajemmin. Valiokunta pitää tästä näkökulmasta myönteisenä, että eduskunnalle on hiljattain annettu hallituksen esitys julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp), jonka valmistelutyötä valiokunta on aiemmin kiirehtinyt.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

17 c §. Pitkäaikaisen viisumin myöntäminen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäväksi pitkäaikaisen viisumin myöntämisestä kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty 5 luvussa tarkoitettu oleskelulupa ansiotyötä varten sertifioidun työnantajan työntekijänä. Valiokunta on edellä yleisperusteluissa todennut, että hallituksen esityksessä HE 114/2022 vp ehdotetaan lisättäväksi ulkomaalaislakiin säännökset sertifioiduista työnantajista. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että pitkäaikaisen viisumin myöntämistä tällä perusteella arvioidaan samassa yhteydessä, kun työnantajan sertifiointia koskevia säännöksiä käsitellään. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi pykälän 1 momentin muuttamista siten, että siitä poistetaan sertifioidun työnantajan työntekijää koskeva säännös. Tämä aiheuttaa myös teknisiä muutoksia pykälän 1 momenttiin.

Valiokunta on lisäksi tehnyt pykälän 2 momenttiin teknisluonteisen täsmennyksen.

Voimaantulosäännös. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pitkäaikaisen viisumin myöntäminen yrityksen yli- ja keskijohdon tehtävissä oleville liittyy ns. erityisosaajan pikakaistaan, jonka toteuttamiseen käytettävän EU-rahoituksen ehtoihin kuuluu, että asiaa koskeva lainsäädäntö tulee voimaan vuoden 2022 aikana. Pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamiseen vaadittavat tietojärjestelmämuutokset valmistuvat kuitenkin osin vasta 1.4.2023. Valiokunta ehdottaa edellä mainitun johdosta lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen täsmentämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 99/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 17 c §, 56 §:n 5 momentti ja 69 §, sellaisina kuin ne ovat 17 c § laissa 121/2022, 56 §:n 5 momentti laissa 278/2022 ja 69 § osaksi laeissa 675/2015 ja 631/2011, seuraavasti:

17 c §

Pitkäaikaisen viisumin myöntäminen

Pitkäaikainen viisumi myönnetään nopeutettua maahantuloa varten hakemuksesta kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty:

1) oleskelulupa erityisosaamista vaativaan asiantuntijatehtävään 77 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla;

2) 81 §:n 1 momentissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti;

3) 47 h §:ssä tarkoitettu kasvuyrittäjän oleskelulupa;

4) kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017) 7 §:n nojalla oleskelulupa mainitun lain 5 §:n 5 kohdassa tarkoitettuna johtajana tai 6 kohdassa tarkoitettuna asiantuntijana;

5) kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018) 6 tai 6 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupa tutkijalle taikka mainitun lain 7 tai 7 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupa opiskelua varten;

~~6) 5 luvussa tarkoitettu oleskelulupa ansiotyötä varten sertifioidun työnantajan työntekijänä;~~

6) oleskelulupa yrityksen yli- tai keskijohdon tehtäviin 77 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla; tai

7) 1–6 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden perheenjäsenyyden perusteella oleskelulupa perhesiteen perusteella.

Pitkäaikainen viisumi myönnetään **maahantuloa varten** hakemuksesta ulkomailta oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle, jolla on voimassa oleva Suomen myöntämä oleskelulupa, jos hakijan oleskelulupakortti on kadonnut, anastettu, vanhentunut tai se ei muusta vastaavasta syystä ole hakijan hallussa tai käytettävissä. Hakijan on esitettävä oleskelulupakortin menettämisestä selvitys.

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

56 §

Pysyvän oleskeluluvan myöntäminen

Jos osa tai kaikki 1 momentissa tarkoitettusta oleskelusta on tapahtunut opiskelua varten myönnetyn oleskeluluvan perusteella, edellytyksenä tämän oleskelun hyödyntämiseksi oleskeluaikaa laskettaessa on, että opiskelija on suorittanut sen korkeakoulututkinnon, jota varten oleskelulupa on myönnetty. Pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelija täyttää edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 7, 7 a tai 10 §:n perusteella.

69 §

Ulkoasiainhallinto oleskelulupaviranomaisena

Suomen edustusto ottaa vastaan oleskelulupahakemuksen ulkomailla olevalta henkilöltä ja tarkistaa, että hakemus on oikein täytetty ja että se sisältää tarvittavat asiakirjat ja tiedot.

Oleskelulupahakemuksen ulkomailla voi ottaa vastaan myös muu Suomen edustusto, jos ulkoministeriö on antanut tarvittavan valtuuden siinä palvelevalle nimetylle Suomen kansalaiselle.

Ulkoministeriö myöntää tilapäisen oleskeluluvan lähettjävaltiota Suomessa edustavan diplomaatti- ja konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla, hänen perheenjäsenelleen ja 18–19-vuotiaalle jälkeläiselle suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen puolisonsa vastaavalle jälkeläiselle sekä henkilökunnan yksityisessä palveluksessa olevalle henkilölle, joka on lähettjävaltion kansalainen. Ulkoministeriö myöntää tilapäisen oleskeluluvan kansainvälisen järjestön Suomessa olevan toimielimen henkilökuntaan kuuluvalla ja hänen perheenjäsenelleen sekä henkilökunnan yksityisessä palveluksessa olevalle henkilölle, joka on saman valtion kansalainen kuin kyseinen henkilökunnan jäsen. Ulkoministeriö myöntää tilapäisen oleskeluluvan ulkomaalaiselle diplomaatti- ja konsuliedustuston rakennus-, korjaus- ja huoltotyön tekemistä varten.

Ulkoministeriö peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 17 c §:n 1 momentin 5 kohtaa sekä 7 kohtaa, siltä osin kun on kyse 5 kohdassa tarkoitettun henkilön perheenjäsenestä, sekä mainitun pykälän 2 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2023. Oleskelulupahakemukseen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

Helsingissä 9.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Ben Zyskowitz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain muuttamista siten, että kansallisen pitkäaikaisen viisumin (D-viisumi) käyttöä laajennetaan uusiin kohderyhmiin, joita ovat opiskelijat, tutkijat, yritysten johtotehtävissä toimivat sekä edellä mainittujen perheenjäsenet. Hallitus esittää myös, että pitkäaikainen viisumi myönnettäisiin jatkossa maahantuloa varten ulkomailla oleskelevalle oleskeluluvan haltijalle, joka on menettänyt oleskelulupakorttinsa. Esitys on osa hallituksen tavoitetta lisätä merkittävästi työperäistä maahanmuuttoa ja opiskelijamaahanmuuttoa. Hallitus pyrkii jopa kolminkertaistamaan ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän vuoteen 2030 mennessä.

Esityksen hyöty kyseenalainen

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että esitys toteutuessaan nopeuttaisi näiden edellä mainittujen ryhmien maahantuloa keskimäärin yhdellä viikolla. Esimerkiksi SAK on asiantuntijalausunnossaan arvioinut, että lakiuudistuksen hinta on turhan korkea suhteessa saavutettavaan hyötyyn. Mitä enemmän otetaan käyttöön uusia maahantulomenettelyjä, sitä hitaammaksi muuttuvat lupa-järjestelmän perusprosessit.

Kansallinen D-viisumi on otettu käyttöön Suomessa vasta kesäkuussa 2022. Ensimmäisessä vaiheessa pitkäaikainen viisumi hyväksyttiin annettavaksi erityisasiantuntijoille, kasvuyrittäjille ja heidän perheenjäsenilleen. Asiantuntijalausunnoista ilmenee, että tähän mennessä pitkäaikaisia viisumeja on myönnetty vain joitakin satoja, eli kokemusta säännösten soveltamisesta ei ole vielä käytettävissä eikä myöskään arviota siitä, ovatko uudistukselle asetetut tavoitteet toteutumassa. Nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä laajennettaisiin pitkäaikaisen viisumin käyttöä.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä toteaa asiantuntijalausunnosta ilmenevin tavoin, että pitkäaikaiseen viisumiin oikeutettujen henkilöryhmien näin nopea laajentaminen tuntuu hätiköidyltä tilanteessa, jossa kokemusta uudesta järjestelmästä ei ole. Erityisesti opiskelijoiden sisällyttäminen tuo merkittävän lisäyksen viisumiin oikeutettujen henkilöiden piiriin. Tällä olisi asiantuntijalausuntojen arvioiden perusteella merkittävä vaikutus myös viranomaisten toimintaan ja mahdollisuuteen tosiasiallisesti vastata tähän sisältyvään palvelulupaukseen.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmän mielestä ensisijaisesti tulisikin saada työelämään ne maahanmuuttajataustaiset henkilöt, jotka ovat jo maassa. Suomessa jo olevien maahanmuuttajien työllisyysaste on kantaväestöä huomattavasti heikompi, ja tietyt väestöryhmät korostuvat erityisen heikosti työllistyvinä. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön syyskuun 2022 työllisyyskatsauksen mukaan Suomessa on yli 43 000 vieraskielistä työttömänä. Huomattavaa on, että työttömistä ulkomaan kansalaisista peräti 22 prosenttia on suorittanut korkeakoulututkinnon ja 28 prosenttia toisen asteen tutkinnon. Näiden lukujen perusteella Suomessa on osaajapulana sijaan kohtaanto-ongelma, joka johtuu etenkin asumisperusteisen sosiaaliturvajärjestelmän maahanmuuttajille luomasta heikosta kannustimesta ottaa työtä vastaan. Tästä osoituksena on se, että myös työ-

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp
Vastalause

peräisesti matalapalkka-aloille Suomeen tulleiden ulkomaalaisten työllisyysaste kääntyy tilastojen mukaan voimakkaaseen laskuun muutaman vuoden maassaolon jälkeen.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmän näkemyksen mukaan työvoiman saatavuuteen liittyviä haasteita tulisikin edellä esitetyistä syistä ratkaista ensisijaisesti muilla tavoin kuin maahanmuuttoa lisäämällä.

Kansallinen turvallisuus

Sisäministeriön lausunnosta ilmenee, että Venäjältä ja Kiinasta kotoisin olevat hakijat muodostavat suuren hakijaryhmän opiskelun, tieteelliseen tutkimukseen ja erityisasiantuntijan työn perusteella myönnettyistä oleskeluluvista. Esimerkiksi suurimman hakijaryhmän muodostavat opiskeluperusteisten oleskelulupien hakijoista venäläiset ja tutkimuksen perusteella myönnettävien oleskelulupien osalta kiinalaiset. Lausunnossa olevasta tilastosta voidaan havaita myös selkeä kasvu Venäjän kansalaisten tekemien erityisasiantuntijoiden oleskelulupahakemusten määrässä aiempiin vuosiin verrattuna. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että yleinen maailmanpoliittinen tilanne huomioiden on kestävämpää, että näiden kansallisuusryhmien maahanpääsyä nopeutetaan ja helpotetaan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös, että pitkäaikainen viisumi voitaisiin myöntää maahan-tuloa varten myös ulkomailla olevalle oleskeluluvan haltijalle, jos hän on menettänyt oleskelulu-pakorttinsa. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että sääntelyllä pitkäaikaisen viisumin käyttöö-non laajentamisesta ei voida poissulkea mahdollisia väärinkäytöksiä. Suojelupoliisi on asiantun-tijalausunnossaan todennut, että edellä kuvattuihin väärinkäyttöihin voi sisältyä myös kansallista turvallisuutta vaarantavia seikkoja. Jo hallituksen esityksen luonnosvaiheessa Suomen Ankaran-suurlähetystö on asiantuntijalausunnossaan todennut, että oleskelulupakorttien katoamisilmoitus-ten viivästyessä fyysisen kortin väärinkäyttömahdollisuus on suuri. Lähi-idän alueen osalta edus-tuston näkemys oli, että D-viisumi tulee vähentämään väärinkäytösten ilmi tulemistä. Tämän vuoksi Suomen Ankaran-suurlähetystö on katsonut asiantuntijalausunnossaan, että D-viisumin tarvetta tai käyttöönottoa olisi syytä huolellisesti harkita tämänkaltaisten laittomaan maahan-muuttoon liittyvän korkean riskin takia.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että oleskelulupakorttinsa kadottaneiden oikeustur-va toteutuu nykyisellä sääntelyllä. Asiantuntijalausunnoista ilmenee, että D-viisumin käyttöö-non laajentamiseen voi liittyä väärinkäytön mahdollisuuksia, jotka voivat myös potentiaalisesti vaarantaa kansallista turvallisuutta. Tämän perusteella perussuomalaisten valiokuntaryhmä kat-soo, että D-viisumin käyttöönottoa ei tule esityksessä kuvatuin tavoin laajentaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp
Vastalause

Helsingissä 9.11.2022

Riikka Purra ps
Mari Rantanen ps